

บทคัดย่อ

การสำรวจบทบาทและพฤติกรรม การจ่ายยารักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากร้านขายยากระทำโดย 2 วิธี คือ การใช้แบบสอบถาม และวิธีการสังเกตโดยปลอมแปลงเป็นผู้ป่วยเพื่อสังเกตพฤติกรรมการให้บริการ การจ่ายยารักษาโรคหนองใน โรคแผลริมอ่อน และ ยาล้างล้างล้าง โดยใช้ตัวอย่างที่สุ่มจากร้านขายยาในเขตอำเภอเมือง และอำเภอขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สำหรับการที่ใช้แบบสอบถามใช้จำนวนตัวอย่าง 39 ร้าน สำหรับการสังเกตใช้จำนวนตัวอย่าง 30 ร้าน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ด้านความรู้เกี่ยวกับโรคและการจ่ายยารักษาโรคหนองใน และในโรคแผลริมอ่อน เกสซ์กรมีความรู้ในระดับค่อนข้างดี และระดับปานกลาง ตามลำดับ ผู้ขายยาที่ไม่ใช่เกสซ์กรมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำ ตามลำดับ ข้อมูลจากการสังเกตพบว่า การจ่ายยารักษาโรคหนองใน เกสซ์กร และผู้ขายยาที่ไม่ใช่เกสซ์กรจ่ายยาได้อย่างเหมาะสมร้อยละ 80 เท่ากัน ส่วนการจ่ายยารักษาโรคแผลริมอ่อน กลุ่มเกสซ์กรไม่มีผู้ใดสามารถจ่ายยาได้อย่างเหมาะสมเลย ในขณะที่ผู้ขายยาที่ไม่ใช่เกสซ์กรจ่ายยาเหมาะสมเพียงร้อยละ 20

การประเมินด้านพฤติกรรมการชັกรประวัติ และการให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยโรคหนองใน และโรคแผลริมอ่อน ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า ทั้งเกสซ์กร และผู้ขายยาที่ไม่ใช่เกสซ์กรส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า มีการชັกรประวัติและให้คำแนะนำกับผู้ป่วยทุกครั้ง แต่ข้อมูลจากการสังเกตพบว่าทั้งเกสซ์กรและผู้ขายที่ไม่ใช่เกสซ์กรมีการปฏิบัติจริงน้อยกว่าข้อมูลจากแบบสอบถามมาก

ในด้านการจ่ายยาล้างล้างล้าง ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และจากแบบสังเกตเป็นไปในทางองเดียวกัน ผู้ขายยาส่วนใหญ่ทราบว่ายาชนิดนี้ไม่มีผลในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แต่ก็ยังคงจ่ายยาให้เสมอเมื่อมีลูกค้าต้องการซื้อ โดยให้เหตุผลว่า เพื่อไม่ต้องการขัดความต้องการของลูกค้า มีผู้ขายยาจำนวนน้อยมากที่ไม่เคยจ่ายยาให้กับผู้ซื้อชื่อเลย ชนิดของยาที่นิยมจ่ายกันมากที่สุด จากการสำรวจทั้ง 2 แบบ พบว่าเป็นยา Phenazopyridine ผู้ขายยาที่ไม่ใช่เกสซ์กรมีการจ่ายยาด้านจุลชีพหลายชนิดร่วมด้วยในขณะที่เกสซ์กรมักจะเสี้งไปขายในกลุ่มที่ไม่ใช่ยาด้านจุลชีพ เช่น วิตามิน แพน

ABSTRACT

To examine the role and behaviour of drugstore personnels for dispensing drugs in sexually transmitted diseases, two methods of collection data were used; using questionnaire and "secret shopping" which was performed by investigators simulating to be sexually transmitted disease patients and asking for drugs of gonorrhoeae, chancroid or urinary antiseptics. There were 39 samples for using questionnaire and 30 samples for "secret shopping". These samples were drawn from drugstore personnels in Songkhla and Hat Yai city, Songkhla province. Data were analysed by quantitative method and reported as percentage.

The knowledges of pharmacists about disease and rational drug therapy of gonorrhoeae and chancroid were good and fair while those of nonpharmacists were fair and quite bad respectively. From "secret shopping" data, about eighty percent of both pharmacists and nonpharmacists could dispense suitable drugs for gonorrhoeae. On the other hand, only twenty percent of nonpharmacists could dispense suitable drugs for chancroid while none of pharmacists could.

In assessment for patient history interview and counseling roles of drugstore personnels for sexually transmitted diseases patients, most of drugstore personnels informed that they had always played these roles but "secret shopping" data revealed that real existing roles were performed much less often than those informed.

Regarding urinary antiseptic drugs dispensed by drugstore personnels, the results from both methods were comparable. Most of drugstore personnels knew that these drugs were useless for protecting sexually transmitted diseases. But they still dispensed when customers asking for with the reason that they didn't want to disobey their customer's need. Only a few drugstore personnels never dispensed these drugs for this purpose. Most popular drug dispensed for this purpose was phenazopyridine. Some nonpharmacists also dispensed many kinds of antibiotics concomitantly while pharmacists usually dispensed non-antibiotic drugs, such as vitamins, instead.